
THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECTS OF MASS COMMUNICATIONS

UDC 070.1:81'27](477)

Butyrina M. V., Temchur K. O.

Oles Honchar Dnipro National University

Hate Speech as a Sociolinguistic Phenomenon

Бутиріна М. В., Темчур К. О. Мова ворожнечі як соціолінгвістичний феномен. Мова ворожнечі є небезпечною рисою сучасного українського медіапростору. Її функціонування пов'язане з об'єктивними суспільно-політичними процесами. Водночас вона є причиною багатьох соціальних конфліктів. Складність, багатогранність та суперечливість проблеми робить її розв'язання дуже складним. Це зумовлює необхідність комплексного аналізу когнітивних, професійних та юридичних особливостей феномену. У статті розглянуто психологічні, етичні та правові аспекти функціонування мови ворожнечі. Запропоновано модель взаємозв'язку цих компонентів. Акцентовано неоднозначність правової оцінки феномену. Зокрема, немає уніфікованого визначення терміну та єдиної класифікації видів і об'єктів мови ворожнечі. Крім цього, боротьба із її проявами може бути потрактована і як захист прав людини, і як утиск свободи слова. Правова невизначеність дозволяє несумлінним журналістам маскувати висловлювання ненависті за прийнятними словесними формами, що сприяє її більшому поширенню. Визначено, що етичні стандарти у цій сфері недостатньо розроблені, тому використання мови ворожнечі залежить від професійної сумлінності журналіста. Показано, що її прояви пов'язані із впливом стереотипів. Узагальнено результати моніторингів медіапростору України на предмет мови ворожнечі. З'ясовано, що найпоширенішими є висловлювання ненависті щодо російсько-українських відносин (57,8 %). Дослідження показало важливість моніторингів для підвищення професійних стандартів. Знання правової, етичної та психологічної специфіки мови ворожнечі сприятиме зниженню конфліктогенності журналістських матеріалів. Цьому також сприятиме розробка класифікації мови ворожнечі та вивчення її специфіки на телебаченні.

Ключові слова: *мова ворожнечі, журналістська етика, соціальні стереотипи, міжнародне право, моніторинг.*

Бутиріна М. В., Темчур К. О. Язык вражды как социолингвистический феномен. Язык вражды является опасной чертой современного украинского медиaprостранства. Его функционирование связано с объективными общественно-политическими процессами. В то же время он является причиной многих социальных конфликтов. Сложность, многогранность и противоречивость проблемы делает её решение очень сложным. Это обуславливает необходимость комплексного анализа когнитивных, профессиональных и юридических особенностей феномена. В статье рассмотрены психологические, этические и правовые аспекты функционирования языка вражды. Предложена модель взаимосвязи этих компонентов. Акцентируется неоднозначность правовой оценки феномена языка вражды. В частности, нет унифицированного определения термина и единой классификации видов и объектов языка вражды. Кроме того, борьба с его проявлениями может быть растолкована и как защита прав человека, и как ущемление свободы слова. Правовая неопределённость позволяет несознательным журналистам маскировать высказывания ненависти под приемлемыми словесными формулами, что способствует его большему распространению. Определено, что этические стандарты в этой сфере недостаточно разработаны, поэтому распространение языка вражды зависит от профессиональной сознательности журналиста. Показано, что его проявления связаны с влиянием стереотипов. Обобщены результаты мониторингов медиaprостранства Украины относительно предмета языка вражды. Выяснено, что самыми распространёнными являются высказывания ненависти по поводу российско-украинских отношений (57,8 %). Исследование показало важность мониторингов для повышения профессиональных стандартов. Знание правовой, этической и психологической специфики языка вражды способствует снижению конфликтности журналистских материалов. Этому также способствует разработка классификации языка вражды и изучение его специфики на телевидении.

Ключевые слова: *язык вражды, журналистская этика, социальные стереотипы, международное право, мониторинг.*

Butyrina M., Temchur K. Hate speech as a sociolinguistic phenomenon. Hate speech is a dangerous feature of modern Ukrainian media space. Its functioning is associated with objective socio-political processes. At the same time, it causes many social conflicts. The complication, versatility and contradictory nature of the problem makes it very difficult to solve. This paper discusses the psychological, ethical and legal aspects of hate speech functioning. The model of interconnection of these components is proposed. The ambiguity of the legal assessment of the phenomenon is emphasized. It is determined that ethical standards in this area are not developed, therefore, the use of hate speech depends on the professional conscientiousness of a journalist. It is shown that its manifestations are connected with the influence of stereotypes. The results of monitoring of the media space of Ukraine on the subject of hate speech are summarized. It is revealed that hate speech about Russian-Ukrainian relations is the most widespread (57,8 %). The research has shown the importance of monitorings to enhance professional standards. Knowledge of the legal, ethical and psychological specificity of hate speech will help to reduce the conflict potential of journalist materials. The development of the classification of hate speech and the study of its specific character on television will also contribute to it.

Keywords: *hate speech, journalistic ethics, social stereotypes, international law, monitoring.*

The concept of «*hate speech*» in general terms can be interpreted as «*any expression of discrimination and hatred to people through their identity*» [13]. The absence of a common unified definition of this term in the system of international law complicates the search and elimination of linguistic manifestations that affect it. It is associated, in particular, with the ambiguity of the phenomenon itself, which is called «the hate speech», its political, religious, worldview subtext.

At the same time, the impossibility of unambiguous interpretation indicates the complexity and severity of the problem of hate speech. Its roots are in the psychological features of the world perception of a speaker, their stereotypical representations and prejudices against others. Even the unintentional use of hate speech in the media is, in essence, propaganda of hatred (interpersonal, interethnic, interdenominational, etc.) and threatens the democratic society.

The problem of legal assessment of the phenomenon of hate speech was considered by M. Medvedeva, S. Likhova, G. Rybalchenko, T. Mendel, M. Elbakhtimi, R. Cohen and others. An analysis of this phenomenon in terms of professional standards was presented by A. Boyko, M. Kroz, N. Ratinova, A. Verkhovsky, G. Kozhevnikova and others. The researches O. Gladilin, M. Klimova, I. Palkota and others were engaged in the psychological causes of hate speech.

The complexity and diversity of the phenomenon of hate speech requires a complex analysis of its cognitive, ethical and legal aspects. The necessity determines *the purpose of the paper* – to determine psychological, professional and legal peculiarities of functioning of hate speech in the Ukrainian media discourse.

As it has been already noted, *the term «hate speech» has no integral definite meaning*. A common feature of all normative documents that regulate such statements is also the limited nature of categories that correspond with the definition of «hate speech». Thus, the laws of many countries do not provide for the «victims» of linguistic hatred, for example, representatives of the LGBT community. The lack of a common classification of types of hate speech and its objects does not contribute to the scientific and practical clarity.

It is accepted in the scientific circles to take as a basis the definition contained in the Recommendation 97 (20) of the Council of Europe Committee of Ministers: «the term "hate speech" shall be understood as covering all forms of expression which spread, incite, promote or justify

racial hatred, xenophobia, anti-Semitism or other forms of hatred based on intolerance, including: intolerance expressed by aggressive nationalism and ethnocentrism, discrimination and hostility against minorities, migrants and people of immigrant origin» [19]. As it can be seen, the character and categories of hate speech are revealed in the definition itself, but this is done partially, but not in a complex way.

Moreover, the authors of the paper «Hate Speech in the International and European Legal Context» point to the contradiction between the very concept of hate speech [8]. In their opinion, the conflict between freedom of speech and the prohibition of discrimination has been established in it. The danger lies in the possibility of subjective interpretations of the term, which leads to an inappropriate assessment of one or another statement.

Consequently, there is a rather ambiguous situation: on the one hand, manifestations of hate speech threaten the democratic society, limit human rights and need to be eliminated; on the other hand, thoughtless and fanatical struggle with them also prevents the development of democracy, because it restricts freedom of speech.

The journalists become hostages of the *legal uncertainty about hate speech*. They face a dilemma: to provide information objectively or to avoid discrimination. It has been proved that because of the undeveloped ethical standards journalists do not understand or do not want to understand what statements are discriminatory and present them properly [18]. It must be pointed out that the subjectivity of interpretation, which is admitted by the legislation in the sphere of hate speech, really prevents the development of ethical norms to counteract it.

This legal disadvantage allows unscrupulous journalists to mask their statements with discriminatory content under acceptable verbal formulas. From this perspective, euphemistic expressions, which are proposed in contrast to the expressions of hostility, can serve as an instrument of conscious manipulation of the audience. The statement thus retains hatred, but the change in linguistic form avoids legal persecution. As I. Dzyaloshinsky emphasizes, such «tricks» contribute to the assimilation of these ideas by more people [4]. The researcher explains the prevalence of hate speech by the deterioration of the socio-economic situation in post-Soviet countries. In his opinion, this is a mechanism of psychological protection – accusations of external forces in the own problems («we are good» – «they are bad»).

In addition, I. Dzyaloshinsky relates the degree of tolerance of journalistic materials to corporate ideology. He cites *three main paradigms* that the media follow when reporting information:

– *social rejection* – the isolation of a large number of intolerant objects (search for an enemy), the rejection of any dissent, the explanation of internal difficulties by the influence of external factors (Russians / Jews);

– *social survival* – greater tolerance to the representatives of national groups and smaller – to the representatives of some social groups which, in their opinion, impede the survival (good people / oligarchs);

– *social success* – a high level of tolerance both to national and social groups («external forces are not to blame») [4, p. 22].

The coverage of events, whose heroes are traditional objects of hate speech, is connected with the same problems. Not having an idea of professional standards, a journalist takes a risk to provoke a social conflict.

Thus, we are talking about the problems of coverage of information that belongs to the sphere of *journalistic ethics* – both personal and corporate. Accordingly, the question arises about the limits of self-regulation of the statements by journalists. As O. Tribunskaya actually states, social responsibility can not influence the problems which (let it be illusive) a threat of criminal responsibility can't cope with [17]. Consequently, a real reduction in the number of manifestations of hate speech can only be achieved by conscious avoiding it.

Here it is necessary to address *the psychological origin of hate speech*. It is based on social stereotypes. Under the stereotype one should understand «a selective and inaccurate way of taking the reality, which leads to the simplification and creates prejudices» [20]. Such an interpretation, therefore, points to the subjective and not always realistic nature of such statements. In the choice of verbal formulas journalists are also guided by patterns of consciousness that they are almost not aware of.

This situation is determined by the following *features of stereotypes*:

- the similarity of opinions of one group members about the members of another;
- emotional and evaluative character;
- stability and steadfastness;
- simplify and systematize the information about the environment;
- preserve and protect the values of an individual;

- explain the existing intergroup relationships;
- maintain a positive image of the group to which the individual belongs («we-group») [14, p. 44–47; 15, p. 52–53].

To characterize the specificity of hate speech, the notion of «social guidance» is used – a relatively stable system of views, ideas about a social object or event, the accumulation of emotional states, associated with it, which tend to certain actions [7]. A type of social guidance is bias and prejudices – a negative attitude towards representatives of a particular social group only through its affiliation to it [2; 16].

All this explains the complexity of combating hate speech through its fundamental character and rooting into the consciousness. The danger of its manifestations lies in the fact that most biases against a certain group are unobjective. Moreover, the replication of such statements contributes to social tensions and conflicts.

To the psychological features of modern hate speech belongs the specificity of the channels of its dissemination. Digital media (mainly the Internet) contribute to the spreading of hate speech more than their predecessors. Among the reasons for this, T. Isakova names such their properties: audience breadth, unlimited access, interactivity, the ability to anonymous transmitting of messages [6, p. 93].

Taking into account the aspects considered, we have developed the *model of the interconnection of the legal, ethical and psychological components of hate speech (Figure 1)*.

The elemental ignorance of media workers of the examples of hate speech makes the problem complicated. This leads to the subconscious replication of linguistic hatred.

It is necessary to emphasize the exceptional importance of media monitoring (systematically conducted by IAC «Sova», PO «Centr "Social'na dija"», «Detektor media» website, etc.). While none of them claims to be exhaustive and unambiguous, they are examples of tools to combat the violation of journalistic ethics. The recommendations drawn up by them are intended to help journalists reduce the level of conflict of their texts. The results of these monitoring are available in open access. Consequently, the responsibility for the ethics of publications is, to a large extent, imposed on the media workers themselves.

In our study, we reviewed the results of a series of *monitoring of the Ukrainian media space* conducted in 2014–2017 and summarized them [5; 10; 12]. The results of a recent research (2016–

2017 years) give an idea of the prevalence of certain types of hate speech in the media space of Ukraine. It follows that in the contemporary

Ukrainian media discourse hate speech about the Russian-Ukrainian relations is dominant (57,8 %) (Figure 2).

Fig.1 The complexity of the phenomenon of hate speech

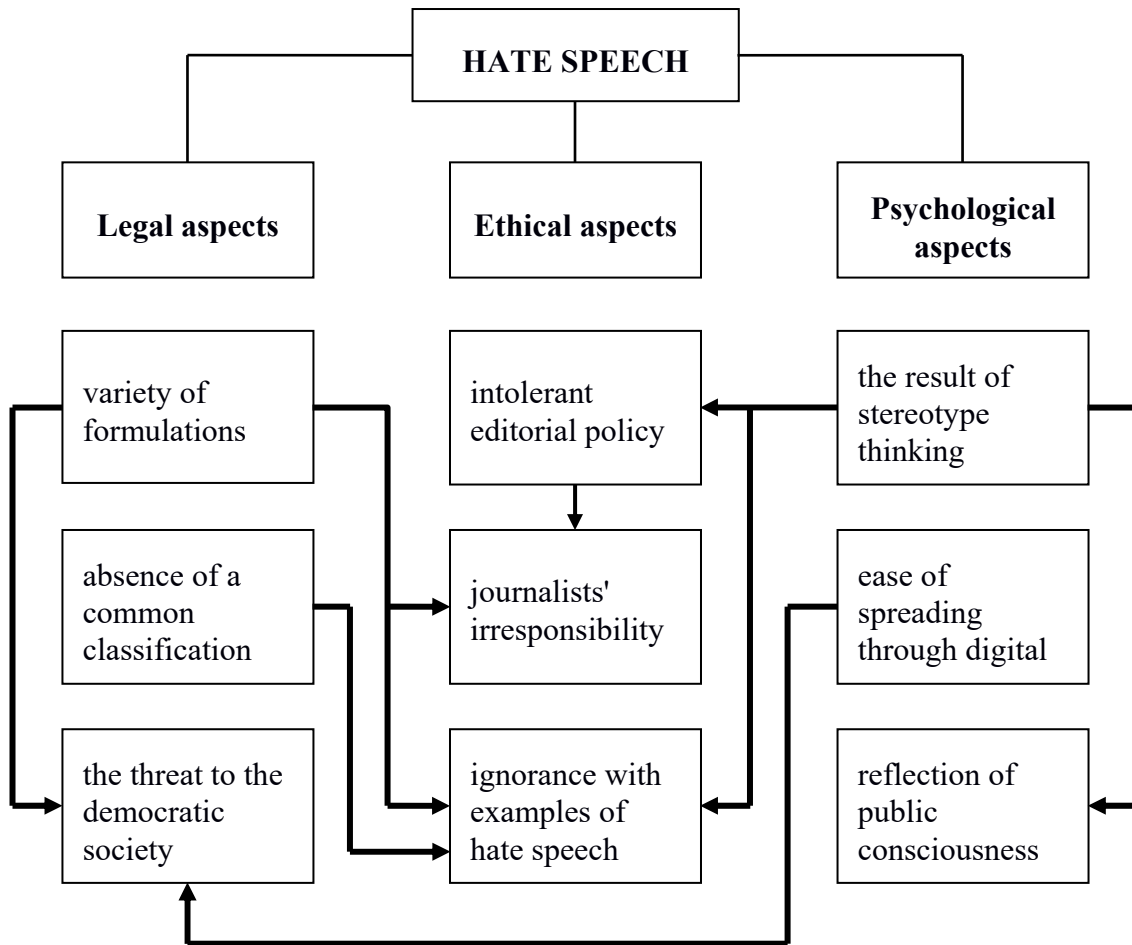
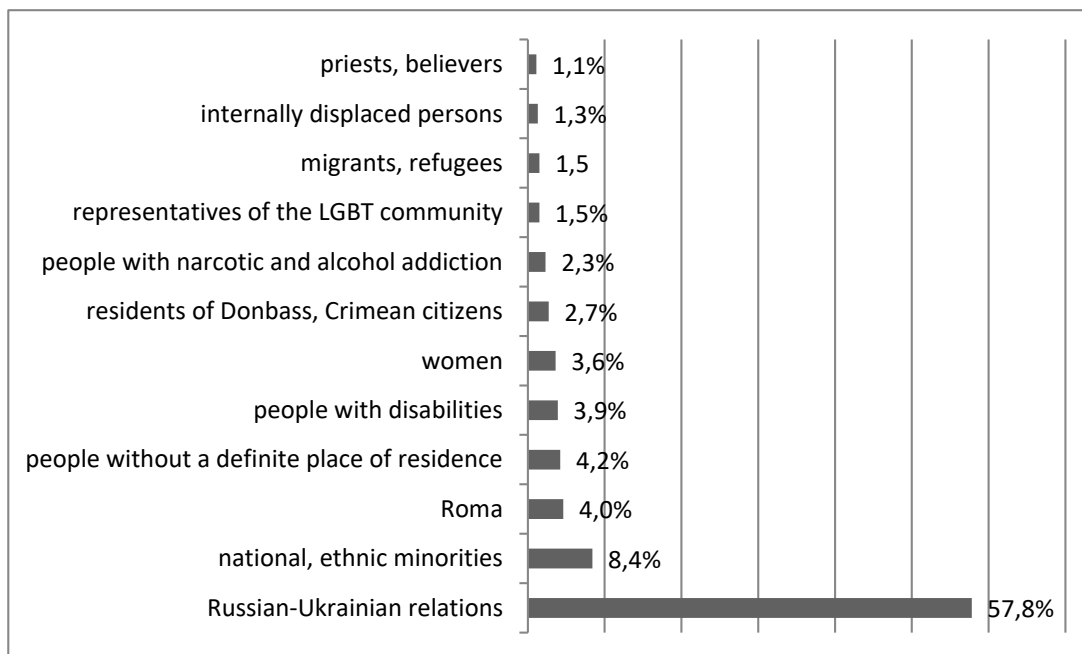

Fig. 2. Objects of hate speech by the results of monitoring 2016–2017 years [10]

These results are confirmed by the intelligence data of a number of Ukrainian researchers [1; 3; 11]. They note that the military conflict in the East of Ukraine has led to the emergence of new examples of hate speech. V. Hnatiuk emphasizes that from the Russian side pejoraty (ironic, disparaging names) with ethnic connotation («ukropy») are popular; from the Ukrainian – those connected with the political position, symbolism, sensory-behavioral models («separ», «kolorady», «vatnyky») [3]. T. Isakova believes that such statements are a classic example of dehumanization of society (a crisis of tolerance), which is aimed at psychological devaluation of the enemy [11].

Based on the analysis of the results of monitoring, one can distinguish the following *patterns of hate speech in Ukrainian media* at the present stage:

1) *the most popular source of hate speech is the Internet* (online editions and social networks);

2) *hate speech is a response to socio-political processes* and does not depend on the type of media;

3) *the majority of hate speech occur in all-Ukrainian media*;

4) *predominantly, journalists relay hate speech* by quoting someone's statement without proper comment;

5) *among the reasons for hate speech – the influence of stereotypes in the absence of time to verify information*;

6) *journalists contribute to the formation of bias* towards certain groups of people, *using inadvertently negatively colored neologisms*.

It should be noted that due to the limited resources, monitoring is mainly provided by printed and the Internet media. The data on hate speech on television are often presented fragmentarily and unsystematically.

Despite the ambiguity of interpretations and the contradictory views on the very concept of hate speech, the problem of linguistic hatred in Ukrainian society really exists. Journalists become its popularizers very often, consciously or unconsciously using destructive statements in their texts or quoting others.

Obviously, it is quite difficult to solve the problem of hate speech both theoretically and practically. However, it is advisable to increase professional standards and adhere to the requirements of professional ethics. Journalists have to be more conscientious about their duties and deliberately strive to avoid the use of hate speech. An important role in this process is played by the media monitoring that are being actively conducted today. At the same time, considering the dynamics of the development of society, it is necessary to record new patterns of hate speech and promote their normalization.

The complexity and diversity of the phenomenon necessitates its permanent theoretical elaboration. In particular, they are still waiting for their researchers to create a unified classification of hate speech and study its specificity in television broadcasting.

Література

1. Бойко А. Дегуманізація медіа та етичні стандарти журналістики (на матеріалі українських ЗМК 2013–2014 рр.). *Вісник Львівського університету. Серія Журналістика*. 2014. Вип. 39. С. 5–11.
2. Бэрн Р., Бирн Д., Джонсон Б. Социальная психология: ключевые идеи: монография. СПб: Питер, 2003. 512 с.
3. Гнатюк В. «Мова ворожнечі» в російсько-українській війні 2014–2015 років та національна самосвідомість українців. *Історико-культурні студії*. 2015. Вип. 2. № 1. С. 47–52.
4. Дзялошинский И. Язык вражды в российских СМИ: социальные, культурные, профессиональные факторы: учеб. пособие для студентов факультета журналистики. М.: Гум. ин-т, 2006. 26 с.
5. Иванов В., Совенко О., Волошенко О. Війна у медіа та медіавійна. Експертна оцінка різних аспектів висвітлення воєнних подій на Сході в українських медіа (вересень 2014р.). URL: http://www.aup.com.ua/uploads/Reliz_Media_War_Oct_14.pdf (дата звернення: 21.11.2018).
6. Ісакова Т. Мова ворожнечі як проблема українського інформаційного простору. *Стратегічні пріоритети*. 2016. № 4 (41). С. 90–97.
7. Краткий психологический словарь / под ред. А. Петровского, М. Ярошевского. М.: Политиздат, 1985. 431 с.
8. Медведєва М., Дібрівна Е., Кухарчук Р. Мова ненависті в міжнародному та європейському правовому контексті. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2017. Вип. 133. С. 95–105.

9. Мещеряков Б., Зинченко В. Большой психологический словарь: справ. СПб.: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2004. 672 с.
10. «Мова ворожнечі» в українських ЗМІ: досвід моніторингу та навчання: навч. пос. Одеса: Одеська обласна організація ВГО «Комітет виборців України, 2017. 156 с.
11. Моргун А. Війна Росії проти України: тенденції конфліктного дискурсу в сучасних українських ЗМІ. *Наукові записки ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України*. 2016. Вип. 3–4 (83-84). С. 352–362.
12. Проект «Без Кордонів» ГО «Центр "Соціальна Дія"»: звіт за результатами моніторингу мови ворожнечі в українських ЗМІ (2014). URL: http://noborders.org.ua/wpcontent/uploads/2015/12/hatespeech_report_NoBorders_2015.pdf (дата звернення: 10.11.2018).
13. Противодействие ненависти: мониторинг «языка вражды» в отношении ЛГБТ и меры реагирования на его проявления в Беларуси, Кыргызстане, Молдове, России и Украине. URL: <https://www.article19.org/wp-content/uploads/2018/03/%D0%9019-LGBT-Hate-Speech-Report-Rus.pdf> (дата обращения: 21.11.2018).
14. Стефаненко Т. Социальные стереотипы и межэтнические отношения. *Общение и оптимизация совместной деятельности*: сб. тр. / под ред. Г. Андреевой, Я. Яноушека. М.: Изд-во Моск. Ун-та, 1987. С. 242–250.
15. Стефаненко Т. Этнопсихология: уч. пос. М.: Российское психологическое общество, 1998. 114 с.
16. Тейлор Ш., Пипло Л., Сирс Д. Социальная психология: учебник. СПб.: Питер, 2004. 767 с.
17. Трибунская Е. Саморегулирование СМИ в области языка вражды. URL: <http://www.medialaw.ru/selfregulation/6/n1.htm> (дата обращения: 01.11.2018).
18. Язык мой... Проблема этнической и религиозной нетерпимости в российских СМИ: сб. ст. М.: РОО «Центр "Панорама"», 2002. 200 с.
19. Council of Europe Committee of Ministers, Recommendation, No. R (97) 20 of the Committee of Ministers to Member States on «Hate Speech», October 1997 Available at: http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/media/doc/cm/rec%281997%29020&expmem_EN.asp (accessed 21.11.2018).
20. Lippman W. *Publik Opinion*. New York, Macmillan, 1949. 272 p.

References

1. Bojko A. Degumanizacija media ta etychni standarty zhurnalistyky (na materialy ukrai'ns'kyh ZMK 2013-2014 rr.) [Media dehumanization and ethical standards of journalism (based on materials of Ukrainian mass media 2013-2014)]. *Visnik L'vivs'kogo universitetu. Serija Zhurnalistika*, 2018, vol. 39, no. 1, pp. 5–11.
2. Bjeron, R., Birn D., Dzhonson B. *Social'naja psihologija: kljuचेveye idei* [Social psychology: key ideas]. St. Peterburg, Peter Publ., 2003. 512 p.
3. Gnatjuk V. «Mova vorozhnechi» v rosijs'ko-ukrai'ns'kij vijni 2014-2015 rokiv ta nacional'na samosvidomist' ukrai'nciv [«Hate speech» in the Russian-Ukrainian war of 2014-2015 and the national consciousness of Ukrainians]. *Istoryko-kul'turni studii*, 2015, vol. 2, no. 1, pp. 47–52.
4. Dzialoshinskij I. *Jazyk vrazhdy v rossijskih SMI: social'nye, kul'turnye, professional'nye faktory* [Hate speech in the Russian media: social, cultural, professional factors]. Moscow, Gumanitarnyj institute Publ., 2006. 26 p.
5. Ivanov V., Sovenko O., Voloshenjuk O. Vijna u media ta mediavijna. Ekspertna ocinka riznyh aspektiv vysvitlennja vojennyh podij na Shodi v ukrai'ns'kyh media (veresen' 2014r.) [War in the media and media war. Expert evaluation of various aspects of coverage of military events in the East in the Ukrainian media (September, 2014)]. Available at: http://www.aup.com.ua/uploads/Reliz_Media_War_Oct_14.pdf (accessed 21.11.2018).
6. Isakova T. Mova vorozhnechi jak problema ukrai'ns'kogo informacijnogo prostoru [Hate speech as a problem of the Ukrainian information space]. *Strategichni priorityty*, 2016, vol. 41, no. 4, pp. 90–97.
7. *Kratkij psihologicheskij slovar'* [Brief psychological dictionary]. Moscow, Politizdat Publ., 1985. 431 p.
8. Medvedjeva M., Dibrivna E., Kuharchuk R. Mova nenavysti v mizhnarodnomu ta jevropejs'komu pravovomu konteksti [Hate speech in the international and European legal context]. *Aktual'ni problemy mizhnarodnyh vidnosyn*, 2017, vol. 133, pp. 95–105.

9. Meshherjakov B., Zinchenko V. *Bol'shoj psihologicheskij slovar'* [Big psychological dictionary]. St. Petersburg, Prime-EUROZNAK Publ., 2004. 672 p.
10. «Mova vorozhnechi» v ukrai'ns'kyh ZMI: dosvid monitoryngu ta navchannja [«Hate speech» in the Ukrainian media: experience of monitoring and training]. Odessa, Odes'ka oblasna organizacija VGO «Komitet vyborciv Ukrai'ny» Publ., 2017. 156 p.
11. Morgun A. Vijnna Rosii' proty Ukrai'ny: tendencii' konfliktного dyskursu v suchasnyh ukrai'ns'kyh ZMI [The Russian war against Ukraine: contemporary discourse trends in modern Ukrainian mass media]. *Naukovi zapysky IPIEND im. I.F. Kurasa NAN Ukrai'ny*, vol. 83-84, no. 3-4, pp. 352-362.
12. Proekt «Bez Kordoniv» GO «Centr «Social'na Dija"»: zvit za rezul'tatamy monitoryngu movy vorozhnechi v ukrai'ns'kyh ZMI (2014) [The project «Without Borders» PA «Center Social Action»: a report on the results of monitoring hate speech in the Ukrainian mass media (2014): Available at: http://noborders.org.ua/wp-content/uploads/2015/12/hatespeech_report_NoBorders_2015.pdf (accessed 10.11.2018).
13. Protivodejstvie nenavisti: monitoring «jazyka vrazhdy» v otnoshenii LGBT i mery reagirovaniya na ego projavleniya v Belarusi, Kyrgyzstane, Moldove, Rossii i Ukraine [Countering hate: monitoring «hate speech» against LGBT people and responding to its manifestations in Belarus, Kyrgyzstan, Moldova, Russia and Ukraine]. Available at: <https://www.article19.org/wpcontent/uploads/2018/03/%D0%9019-LGBT-Hate-Speech-Report-Rus.pdf> (accessed 21.11.2018).
14. Stefanenko T. *Social'nye stereotypy i mezhjetnicheskie otnosheniya* [Social stereotypes and interethnic relations]. Obshhenie i optimizacija sovmestnoj dejatel'nosti. [Communication and optimization of joint activities]. Moscow, Moscow St. Univ. Publ., 1987. pp. 242-250.
15. Stefanenko T. *Jetnopsihologija* [Ethnopsychology]. Moscow, Rossijskoe psihologicheskoe obshhestvo Publ., 1998. 114 p.
16. Tejlor Sh., L. Piplo, D. Sirs. *Social'naja psihologija* [Social psychology]. St. Peterburg, Peter, 2004. 767 p.
17. Tribunskaja E. Samoregulirovanie SMI v oblasti jazyka vrazhdy [Jelektronnyj resurs] [Media self-regulation in the field of hate speech]. Available at: <http://www.medialaw.ru/selfregulation/6/n1.htm> (accessed 01.11.2018)
18. *Jazyk moj... Problema jetnicheskoy i religioznoj neterpimosti v rossijskih SMI* [My language ... The problem of ethnic and religious intolerance in the Russian mass media]. Moscow, ROO "Center "Panorama" Publ., 2002. 200 p.
19. Council of Europe Committee of Ministers, Recommendation, No. R (97) 20 of the Committee of Ministers to Member States on "Hate Speech", October 1997 Available at: http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/media/doc/cm/rec%281997%29020&expmem_EN.asp (accessed 21.11.2018).
21. Lippman W. *Publik Opinion*. New York, Macmillan, 1949. 272 c.

УДК 316.6:659.9]:004.7 (043.3)

O. V. Kurban

*Boris Grinchenko Kyiv University
Taras Shevchenko Kyiv National University*

Theoretical and methodological bases of modern hybrid conflicts

Курбан О. В. Теоретико-методологічні основи сучасних гібридних конфліктів. Представлене в статті дослідження розкриває проблематику гібридних конфліктів, із якими пов'язують найбільш важливі сучасні міждержавні протистояння. Дається короткий ретроспективний огляд проблематики застосування та вивчення технологій ведення гібридних конфліктів, що в різні часи знаходило відображення в роботах таких теоретиків, як Сунь-Цзи, Геродот, Йосип Флавій, Плутарх, Аміан Марцелін, Тит Лівій, Корнелій Тацит (Давній Світ); Макіавелі (епоха Відродження); Карл фон Клаузевіц (Новий час); В. Немет, Ф. Хоффман, Д. Кілаллен, Н. Фрейер, Д. Маккуен (Європа та США, ХХ-ХХІ ст.); Л. Левашова, А. Дугіна, І. Панарина, А. Манойло (РФ, ХХ-ХХІ ст.). Визначається поняття «гібридний конфлікт» як загальне, базове поняття, що в свою чергу сегментується на поняття «гібридна агресія» та «гібридна війна». За авторським визначенням, гібридний конфлікт є поняттям геополітичного рівня, в той час як гібридна війна та гібрида агресія відносяться до категорії локальних, міжнародних та внутрішньополітичних конфліктів. Теоретико-методологічна структура порушеної теми передбачає проведення досліджень у двох контекстах – напрямки розвитку суспільства (економічне, політичне,